

Menneskelige vilkår

Hvis jeg vil skrive om Israel, skriver jeg en rasende artikel, hvor jeg beder min regering om at gå ad helvede til! Når jeg skriver fiktion, skriver jeg om tab, begær, død og fortvivelse. Menneskene i min bog kan jo heller ikke selv lide det liv, de lever. Jeg skriver ikke om Mellemøsten, men om det menneskelige vilkår.

SÅDAN SIGER den store israelske forfatter Amos Oz i et interview i dagens BØGER. Når forfatteren vil formulere sig politisk og samfundskritisk, skriver han/hun avisartikler, når han/hun derimod skriver fiktion, rammer man et andet niveau. Litteraturen er, når den er vellykket, et privilegeret sted for indsigt i de menneskelige vilkår og filosofien, sociologien og politologien overlegen. Man kan i litteraturen blive klogere, hvis ikke på verden, så i hvert fald på mennesket og de vilkår, det lever under. Og netop fordi litteraturen ikke tager udgangspunkt i at udsige en bestemt sandhed om verden, men er en slags undersøgelse af det alment menneskelige, er den indimellem forud for viden- skaben mht. at udtrykke en sandhed.

LITTERATURENS særlige sandhedsværdi ser man også i den serie om singler, som vi skød i gang på kultursiderne i onsdags. Begrebet single benævnes første gang på dansk i februar 1969 i en annonce her i avisen. Før findes det ifølge Dansk Sprognævn ikke. Selvfølgelig findes der forud for det diskussioner om individets status, ligestilling og kønsproblematikker. Og selvfølgelig findes der eksperimenter med mange forskellige livsformer. Men hvor kommer inspirationen fra? Den kommer især fra litteraturen, der indimellem er at sammenligne med et laboratorium for afprøvning af forskellige livsformer, og hvor fremtidens typer anes som muligheder. Flauberts Madame Bovary og Herman Bangs Katinka Bai fra *Ved vejen* har eksempelvis været med til at lægge kimen til det, som senere generationer har levet efter og formuleret som kønspolitik. Den bedste litteratur er årtier forud for den samfundsmæssige bevidstgørelse og den konkrete politik. De bedste forfattere er seismografer for nye verdensordener. pn

” Den bedste litteratur er årtier forud for den samfundsmæssige bevidstgørelse og den konkrete politik. De bedste forfattere er seismografer for nye verdensordener